

Somogy megye kétéltűfaunájának katalógusa (Amphibia)

MAJER JÓZSEF

MAJER J.: *Checklist of amphibia of Somogy county (Amphibia)*

Abstract: There are 17 species of this group in Hungary, 13 of them are in Somogy county. In this region there was some systematic surveying in the Boronka-melléki, Barcsi Borókás and Zselici Landscape Protection Area, along the Lake Baláta Nature Conservation Area. Some data came during the surveying of the fauna along the river Dráva. Marián carried out widespread surveying along the lake Baláta, in the Barcs Brookes and in the Zselic Landscape Protection Area. In Somogy county there are several different ephemeral and permanent wet areas (wetlands, lakes, reservoirs, oxbows, ponds springs and rivers) most of them has never been surveyed for amphibians fauna. All species, which are supposed to live in the region, were described from the county, except *Triturus dobrogicus*. The *T. dobrogicus* and *T. cristatus carnifex* Laurenti, 1768 and the *T. vulgaris meridionalis* Boulenger, 1882 can also be expected from the county. The *Rana arvalis arvalis* (Nilsson, 1854) is only known from Somogy county in Hungary. The *Rana ridibunda* and *R. lessonae* were occasionally separated. The *Rana* kl. *esculenta* group includes the transient forms and the hybrids too. Since there are in several wet habitats in Somogy county, the Amphibia fauna should be surveyed for sufficient data.

Bevezető

Nálunk 17 fajuk él, ezek 4 kivételével Somogy megyében is előfordulnak. Egy faj a mocsári béka (*Rana arvalis arvalis* Nilsson, 1854) törzsalakja is előke-rült, a hazánkban általánosan elterjedt *Rana arvalis wolterstorffi* Fejérváry, 1919 mellett.

A Habitat Directive (Annex 1) listáján 8 magyarországi faj szerepel, ebből három a régióban is előfordul. A megye, legalább is a Balaton-menti részek két-éltűkutatása még a múlt századba nyúlik vissza. A Balaton kétéltűfaunáját összefoglaló munkából (MÉHELY, 1867) és a későbbi több-kevesebb rendszerességgel végzett felmérésekről megjelent dolgozatokból kapunk képet e térség századforduló korabeli gerinceseiről. Nagyobb rendszerességgel végzett faunavizsgálatok történtek a megye természetvédelmi területei és tájvédelmi körzei kialakítása során. Ezek közül a Balátával kapcsolatos adatokat találunk MARIÁN-nál (1957) és MAJER-nél (1992a) a Barcsi Borókás, valamint a Zselic kétéltűit KÁRPÁTI (1980), valamint MARIÁN (1981, 1998), a Boronka melléki Tájvédelmi Körzetét pedig MAJER (1992b) vizsgálta. A Dráva Állatvilága II. kötetében (MAJER 1998) ugyancsak találunk a megye kétéltűire vonatkozó adatokat. Az egyes szerzőknél a *Rana esculenta*, *R. ridibunda* és a *R. lessonae* elkülönítését nem vizsgálhattam. MARIÁN (1998) a *R. esculenta* és a *R. lessonae* között többnyire nem tesz különbséget. MAJER a *R. lessonae* és a *R. ridibunda* közötti méret és alak szerint tett elkülönítéséhez BOULENGER (1891) BERGER (1966) módszerét használta, figyelembe véve GUBÁNYI (1990, 1992, és 1995), valamint GUBÁNYI és KORSÓS (1992) idevonatkozó gyakorlati tapasztalatait. A

R. kl. esculenta-hoz sorolta mind a kecskebékákat, mind a másik két fajhoz egyértelműen nem sorolható hibrideket. Marián 1998-ban, a Zselicben megtalálta a sárgahasú unkákat, ami mindenképpen figyelemre méltó új adat a megyére vonatkozóan. Az is érdekes, hogy MARIÁN (1981) a Barcsi-borókásban a mocsári béka (*Rana arvalis arvalis* Nilsson, 1854) törzsalakját találta meg, ha van bizonyító példány annak tüzetes átvizsgálása indokolt lenne. A Barcsi-borókásból KÁRPÁTI (1980) ezt a törzsalakot nem említi. A farkos kétéltűek hazánkban sajnos kevésbé vannak a kutatások előterében. Somogy megye rendkívül változatos állandó és alkalmi vizes élőhelyei kitűnő terepül szolgálhatnak e csoport vizsgálatára. Az egyeléses gyűjtési módszer mellett, az egyre jobban elterjedőben lévő élvező csapdázások a felmérések hatékonyságát mindenképpen növelhetik. A foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*, 1758) és az alpesi götte (*Triturus alpestris* Laurenti, 1768) előfordulása nem várható. A *Triturus vulgaris vulgaris* (Linnaeus, 1758) törzsalakja, alfaja a *T. v. meridionalis* Boulenger, 1882) és a *Triturus carnifex* Laurenti, 1768, valamint a *T. dobrogicus* Kiritzescu, 1897 fajok előfordulása egyáltalán nem zárható ki, mivel ezek részletes feltárására célirányos felmérések csak elvéve folytak. Módszeres vizsgálatokkal a megyében lévő számos mocsár, kisebb-nagyobb láp, holtág és egyéb vizek valamint azok környéke tüzetes és átgondolt felmérése adhat választ ezen fajok átfedő elterjedési sávja kiterjedtségére. A megye jelentős mennyiségű értékes kisvizes területe valamint a Dráva és a Balaton vízgyűjtőjéhez kapcsolódó mocsarak, a megyében előforduló kis égerláp-foltok sokasága, egyéb pangóvizes élőhelyek módszeres felmérése ugyan csak gazdagíthatja a megye és országunk kétéltűinek elterjedési térképét.

Somogyból ismert fajok jegyzéke

AMPHIBIA

Caudata

Szalamandrafélék: - Salamandridae

Pettyes götte Triturus vulgaris (Linnaeus, 1758) - Kárpáti, 1980, Marián, 1957, 1981, 1998, Majer, 1992a, b, 1998

Tarajos götte Triturus cristatus (Laurenti, 1768) - Kárpáti, 1980, Marián, 1998, Majer, 1992a, b, 1998

Salientia

Ásóbékafélék - Pelobatidae

Barna ásóbéka Pelobates fuscus (Laurenti, 1768) - Kárpáti, 1980, Marián, 1957, 1981, 1998, Majer, 1992b, 1998

Varangyfélék - Bufonidae

Barna varangy Bufo bufo Linnaeus, 1758 - Kárpáti, 1980, Marián, 1957, 1981, 1998, Majer, 1992a, 1998

Zöld varangy Bufo viridis (Laurenti, 1768) - Marián, 1957, 1981, 1998, Majer, 1992a, b, 1998

Igazi békafélék - Ranidae

Erdi béka Rana dalmatina Bonaparte, 1840 - Kárpáti, 1980, Marián, 1957, 1981, 1998, Majer, 1992a, b.

Mocsári béka Rana arvalis wolterstorffi Fejérváry, 1919 - Kárpáti, 1980, Marián, 1957, 1981, 1998, Majer, 1992a, b, 1998

Mocsári béka Rana arvalis arvalis Nilsson, 1919 - Marián, 1981

Kecskebéka Rana esculenta Linnaeus, 1758 - Kárpáti, 1980, Marián, 1957, 1981, 1998, Majer, 1992a, b, 1998

Tavi béka Rana ridibunda Pallas, 1771 - Marián, 1998, Majer, 1992a, b, 1998

Kis tavi béka Rana lessonae Camerano, 1882 - Majer, 1992 b, 1998

Korongnyelvű békák - Discoglossidae

Sárgahasú unka Bombina variegata (Linnaeus, 1761) - Marián, 1998

Vöröshasú unka *Bombina bombina* (Linnaeus, 1761) - Kárpáti, 1980, Marián, 1957, 1981, 1998, Majer, 1992a, b, 1998

Levelibékafélék - Hylidae

Zöld levelibéka *Hyla arborea* (Linnaeus, 1758) - Kárpáti, 1980, Marián, 1957, 1981, 1998, Majer, 1992a, b, 1998

I. táblázat: A kétéltűek rendenkénti és családonkénti megoszlása Somogyban (1) az alfajt jelenti

Rend, család	Fajszám
Farkos kétéltűek Caudata	2
Szalamandra félék Salamandridae	2
Farkatlan kétéltűek Salientia	11 (1)
Korongnyelvű békák Discoglossidae	2
Ásóbékafélék Pelobatidae	1
Varangyfélék Bufonidae	2
Levelibéka-félék Hylidae	1
Igazi békafélék Ranidae	5 (1)

Irodalom

- BERGER, L. 1966: Biometrical studies on the population of green frogs from the environs of Poznan. Ann. Zool. Warszawa 23(11): 303-324.
- BOULANGER, G. A. 1891: A contribution to the knowledge of the races *Rana esculenta* and their geographical distribution. Proc. Zool. Soc. London 1891: 374-384.
- GUBÁNYI, A. 1990: Comparative analyses on the population structure of the Hungarian water frogs. (in Hungarian). Állatt. Közlem. 76: 63-71.
- GUBÁNYI, A. 1992: Distribution of green frogs (*Rana esculenta* complex, Anura: Ranidae) in Hungary, pp. 205-210, in Korsós, Z. (Kiss, I. (eds.): Proc. Sixth Ord. Gen. Meet. S.E.H., Budapest 1991.
- GUBÁNYI, A. 1995: Biometrical investigation of water frogs in the Sigetköz Landscape Protection Area. Misc. Zool. Hung. 10. p117-126.
- GUBÁNYI, A. KORSÓS, Z. 1992: Morphological analysis of two Hungarian water frogs (*Rana lessonae-esculenta*) populations. Amphibia-Reptilia 13: 235-243.
- KÁRPÁTI, L. 1980: Herepeto és ornitofaunisztikai vizsgálatok a Középrigóci (Barcsi) Borókásban. Erdészeti és Faipari Egyetem Tud. közl. 1. p. 83-91.
- MAJER, J. 1992a: Baláta-tó zoológiai felmérése (különös tekintettel a madárfaunára). Somogy Megyei Múz. Közl. IX. p. 321-328.
- MAJER, J. 1992b: Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet zoológiai felmérése (gerinces fauna) 1990-1991. Dunántúli Dolgozatok Term. Tud. Sor. 7. 347-375. Kaposvár.
- MAJER, J. 1998: Adatok a Dráva menti területek hal-, kétéltű és hullófaunájához (Pisces, Amphibia, Reptilia) - Dunántúli Dolg. Term. Tud. Sor. 9: 431-441.
- MARIÁN, M. 1957: A Baláta gerinces állatvilága (Der Baláta ein Schutzgebiet und seine Wirbeltier-Fauna) (Somogyi Almanach I., a Somogy megyei Művészeti Tanács, Kaposvár, pp. 57).
- MARIÁN, M. 1963: A Közép-Tisza kétéltű és hulló világa. (Die Welt der Amphibien und Reptilien an der Mitteltheiss) Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, p. 207-231.
- MARIÁN, M. 1981: A Barcsi Borókás kétéltű és hulló faunája (Amphibia, Reptilia) - Dunántúli Dolgozatok Term. Tud. Sor. 167-188. Pécs.
- MARIÁN, M. 1998: A Zselic kétéltű és hulló faunájáról (Amphibia, Reptilia) - Somogyi Múzeumok Közleményei 13: 291-305.

Checklist of amphibia of Somogy county (Amphibia)

JÓZSEF MAJER

In Hungary there are 17 amphibians (6 tailed and 11 tailless). The habitat of *Rana temporaria*, *Salamandra salamandra* and *Triturus alpestris* do not exist in Somogy County. The habitat of *Triturus dobrogicus* can be found here, so it must be occurring in the county. The *Triturus vulgaris meridionalis* and the *Triturus carnifex* may be in the county. Among the tailless amphibians the *Rana* *ld. esculenta* group contains the *Rana esculenta*, both the transient forms and the supposed hybrids, too. All of tailed amphibians except *Rana temporaria* Linnaeus, 1758 were registered from the county. The (*Rana arvalis arvalis* Nilsson, 1854), type species is only known from Somogy county in Hungary.

Author's address:

Dr. József MAJER

Department of General and Applied Ecology

University of Pécs

7601 Pécs

Ifjúság útja 6.

HUNGARY